Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

35-167

4°

14

gaaet af Universitetsbiblioteket. Ombyttet

et andet Eksemplar.

Sofus Larsen

KJØBENHAVNS UNIVERSITETS BIBLIOTHEK

LN 421

ex. 3

Kay Hölgs eks.

L. N. 421.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ORATIO DE OBITV ſereniſs : principis CHRIS- TIANI. III. Daniæ & Noruegiæ regis. &c.

Conſcripta á D. Iacobo
Bordingo, ipſius
medico.

HAFNIÆ
Apud Chriſtopho-
rum Barth.

M. D. LIX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Tetraſtichon Iohannis Saſceridis.

Viue piè, qui vis placida decedere morte.
Dat vitæ pietas, vt moriare pié.
Rex igitur pietatis amans, & pacis alumnus,
Te Bordinge etiam teſte, beatus obit.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Kay Høegs Samling
1970.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ORATIO DE OBITV SERE- niſsimi principis CHRISTIANI.III. DAniæ & Noruegiæ regis, recitata Othoniæ. XIII. Februarij. M. D. LIX. cum funeris exequiæ celebrarentur.

MAgna laus eſt Ezechiæ regis Iuda, qua cæterorum regum omnium, qui vllis vnq̃ temporibus fuerunt, gloriam ſuperauit: quód ſolo DOMINO Deo Iſrael confiſus, ſtatim initio regni ſui, templum DOMINI aperuerit, purgarit, & ſanctificarit: cum idolorum cultu ſublato, æneoq́ꝫ ſerpente, qui adorari iam cœperat, contrito, veram de Deo doctrinam, veroſq́ꝫ cultus, eccleſiæ reſtituit: & recollectis vndiq́ꝫ ſacerdotibus ac leuitis, quos ſuperiorum regum furor diſsiparat, populum vniuerſum ad celebrandum paſcha conuocauit.

Eſt & illud laudum ipſius non minima pars, quod temeraria bella nulla mouerit, ſed comparatis tantum ad defenſionem armis, populum ſibi commiſſum aduerſus iniuſtam vim protexerit: piam pacem rebus omnibus antepoſuerit, eamq́ꝫ omni argento, quodcunq́ꝫ vel in ipſius fiſco erat, vel ex templi diuitijs corradi poterat, redimere conatus ſit. In repellendis autem blaſphe

phemis hoſtibus, qui Deum ipſum contumelia afficiebant, labores, bella, & pericula nulla reformidarit: ſed ſolo DOMINO Deo Iſrael fretus, & Prophetæ Eſaiæ voci obtemperans, omnes minas, omneſq; impetus, magno excelſoq; animo ſuſtinuerit. Quare mirabili rurſus Dei auxilio adiutus, glorioſas victorias conſecutus eſt: cæſiſq; una nocte ab angelo DOMINI Aſſyriorum, qui vrbem Ieroſolymam obſidebant, centum octoginta quinq; milibus, inuſitatum omnino triumphum egit, habuitq; deinceps regnum pace, opibus, rebuſq; omnibus florentiſsimum.

In aduerſa & deplorata valetudine, cum certam ei mortem Eſaias denunciaſſet, non ſine multis lachrymis ad Deum conuerſus, ab eoq; ſolo liberationem petens & expectans, illud rurſus impetrauit, vt ad definitum iam vitæ terminum, quindecim anni adijcerentur. Etſi autem de promiſsione Dei, vitaq; longiore minime dubitaret, nequaq̃ tamen medica auxilia propterea contempſit, quominus hulcus quo laborabat, cataplaſmate ex ficubus curari pateretur.

Verum in ſumma hac fœlicitate & gloria, cum Solis etiam curſus ipſius cauſa redardatus eſſet, viciniſq; regibus iam eſſet admirabilis, animo nonnihil elatus, non ea qua debuit modeſtia, ingentia hęc Dei beneficia agnouit: promeritusq; etiam eſt, vt pœnis aliquibus caſtigaretur. Cæterum cum agnito peccato, rurſus ad DO-

mi-

MINVM confugeret, orando illud obtinuit, vt imminentes iam pœnæ differrentur, ipſeq́; publicarum miſeriarum ſpectator non eſſet.

HANC ſanctiſsimi regis hiſtoriam, ſacrarum literarum monumentis copioſè ſatis explicatam, breuiter ac ſummatim, ideo recenſui, quia expreſſam atq́; omnino ſimilimam imaginem eius nuper vidimus, in optimo rege noſtro CHRISTIANO III. quem vt propter ſummas eius virtutes, ſummamq́; pietatem, & paternum erga nos ſtudium, vnicé dileximus, ita eiuſdem obitu, in magno nunc luctu & mœrore ſumus.

Ideo autem prodeſt vitam eius & mortem, ſempiterna memoria, crebriſq́; præconijs celebrari, vt nos pro collatis per ipſum in Eccleſiam & Rempub. beneficijs, ardentius Deo gratias agamus: eaq́; pié moriendi forma, quam pulcherrimam nobis reliquit, ipſi quoq́; vtamur: qui veró deinceps ſucceſſuri ſunt reges, domeſticum quoddam optimi principis exemplum habeant, quod imitentur.

Etſi autem vita eius multis excellentibus virtutibus ornata fuerit, nos tamen non omnia, ſed ea tantum commemorabimus, quæ cum propoſito Ezechiæ exemplo maximè congruunt: pietatem eius inſignem, paciſq́; ac tranquillitatis ſtudium: quæ tandem fœlix ac tranquillus ex hac vita exitus conſecutus eſt. Inte-

 gram

gram vitæ eius hiſtoriam, bella fœliciter geſta, totumq; politicæ gubernationis curſum, deſcribent ij, quibus & res & conſilia eius nota ſunt & ſcribendæ hiſtoriæ cura mandata eſt: nos præcipua dicta eius & facta, quorum proximo hoc biennio in quotidiana conſuetudine auditores & ſpectatores fuimus, quæq; proximé mortem eius anteceſſerunt, optimumq; principem eum fuiſſe teſtantur, breui oratione (longam enim luctus noſter non fert) perſequemur.

Primum itaq; ſingularis eius erga Deum pietas, quæ ipſum non nomine tantum, ſed re etiam vera, CHRiſtianum fuiſſe declarauit, in eo eluxit maximé, quod ſimulatq; ad regni gubernacula admiſſus eſſet, repurgandæ religionis, & conſtituendarum eccleſiarum, curam ſuſceperit. Intelligebat certe iam tum pius princeps, imperia omnia á Deo regi, nec potentiam vllam firmam eſſe aut ſtabilem, quæ diuinis præſidijs non niteretur: Fruſtra cuſtodiri ciuitatem, quam DOMINVS ipſe non cuſtodit.

Prima igitur hæc eius cura, hoc ſtudium fuit, vt portas aperiret CHRITO: & regna hæc, quibus gubernandis á Deo præfectus erat, puram Euangelij doctrinã amplecterentur: ſimulq; extremæ illæ terræ, lõgiſsimis marium interuallis diſsitæ, Gotlandia, Iſlandia, Pharenſes inſulæ, & vltima Noruegia, quæ dira ſuperſti-

tione

tione iandudum fuerant oppreſſæ, nunc primum poſt hominum memoriam, accepto IEſu CHRiſti Euangelio, veræ eccleſiæ Dei hoſpitia fierent. Sic itaq; templum DOMINI aperuit, idemq; cum Ezechia purgauit & ſanctificauit, cum non ſine magnis laboribus & periculis, multorumq; potentum in ſe concitatis odijs, inueteratam illam multis iam ſeculis Papiſticam idololatriam, penitus ſuſtulit ac profligauit: tandemq; quod pater ipſius (piæ ac fœlicis memoriæ) Fridericus. 1. ſerio tentarat, perfecit, vt vera de Deo doctrina, varié prius adulterata, multiſq; tenebris inuoluta, pura iam & ſyncera eccleſiis reſtitueretur: ſimulq; cum doctrina pij ritus, vtileſq; ac decentes ceremoniæ introducerentur.

Ne vero facilè rurſus corrumpi doctrina poſſet, omneſq; intelligerent ex quibus illa fontibus manaſſet, & quibus fundamentis niteretur, Sacra biblia á ſolo Spiritu ſancto profecta, & quamuis neglecta iacerent, ſingulari tamen Dei beneficio ab interitu vindicata, atq; inter tot hæreticorum & hoſtium CHriſti monſtra ad hæc vſq; tempora reſeruata, ſumma diligentia ac fide, in Danicam linguam verti, vtq; ab omnibus legerentur, typis elegantiſsimis excudi curauit.

Cum porro animaduerteret, diuturnum minimé foré eccleſiæ ſtatũ, niſi ei ſchola aliqua adiungeretur, quæ veluti ſeminariũ quoddã eſſet doctorũ

homi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

hominum per quos doctrina cœleſtis, cæteræq́ bonæ artes, continua ſerie, ad omnem poſteritatem propagarentur, Hafnienſem academiam, feré iam collapſam inſtaurauit: eiq́ opima prædia, & vectigalia certa attribuit, ex quibus honeſta ſtipendia profeſſoribus penderentur: & quantum humana prouidentia efficere poterat, ea addidit priuilegia, tabuliſq́ & fide publica ita omnia firmauit, ne vlla vnq̄ mutatio incidere poſſet.

Ad hæc autem fœliciter perficienda, conſilio & opera vſus eſt doctorum hominum: cuiuſmodi etſi nonnullos in ſua gente haberet, vt D. Petrum Palladium, qui adhuc Danicis eccleſiis fœliciter præeſt, D. Iohannem Senningium, D. Chriſtiernum Morſianum, & alios quoſdam quos recenſere nihil eſt neceſſe: nihilo minus tamen é Viteberga peregrinos etiam accerſiuit, D. Iohannem Pomeranum, á quo etiam regium diadema capiti ſuo imponi volebat. D. Tilemannum Huſenium, D. Iohannem Machabæum, qui omnes cum á Sanctiſsimo viro D. Martino Luthero inſtituti eſſent, pietate, doctrina, & iudicij rectitudine exellebant.

Huiuſmodi virorum frequentiam, non exiguum regni ſui decus eſſe exiſtimabat: Hafnienſi veró ſchola ſæpe ita gloriari ſolebat, vt diceret, vix vllum maius ſe regni ſui ornamentum habere: eius præſidio veram religionem, veramq́

de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

de Deo doctrinam, in his regionibus hoſce annos aliquot incorruptam manſiſſe: quæ certe iandudum, ſi ſchola nulla fuiſſet, multis modis iterum fuiſſet deprauata.

Nuper Coldingæ, Cymbricæ cherſoneſi oppido, paucis ſeptimanis ante, q̃ ibidem moreretur, cum labentibus paulatim viribus, valetudine eſſet parum firma, extremumq́ꝫ vitæ diem imminere ſibi iam ſentiret, nulla alia cura æquè afficiebatur, q̃ eccleſiarum ac ſcholarum, quas & bené conſtitui, recteq́ꝫ conſtitutas perpetuó manere, optabat. Quare & in ſenatu, & cum Epiſcopis re deliberata, hæc poſtrema decreta fecit. Primum, vt pauperum ratio haberetur, & ſi quæ neglecta adhuc eſſent Xenodochia, ea vt ante omnia inſtaurarentur. Deinde vt etiam in minoribus oppidis, ludi literarij aperirentur: eccleſiarum paſtoribus quibus ad neceſſarios ſumptus rei familiaris non ſatis ſuppeteret, ſtipendia augerentur: ſuperintendentibus autem prædia certa aſsignarentur, quorum fructibus honeſtè ali, & egentibus eleemoſynis ſuis ſubuenire poſſent.

Eodem feré tempore, cum in Academia Hafnienſi, profeſſoris theologi locus adhuc vacaret, ex quo reuerendus vir D. Iohannes Machabæus, de ſtudijs theologicis optimé meritus, & regi imprimis charus, nuper defunctus deceſſerat; atq́ꝫ in eum locum præſtantem aliquem

 virum

virum ſuccedere rurſus optaret. Primum á M. Henrico à Bruchofen. Buſcoducenſe, concionatore ſuo, qui tum Hafniæ ægrotanti vxori ſuæ aderat, ad Victorinum Strigelium, qui ei antiqua amicitia & conſuetudine coniunctus erat, ſcribi voluit: poſtea vero & proprias ſuas literas ad ipſum miſit, quibus liberaliter eum in Daniam vocabat: fueruntq́; hæ vltimæ literæ, extra Daniam miſſæ, ipſius manu ſubſcriptæ & ſignatæ.

Ex his actionibus ſatis apparet, quod fuerit ipſius in tota gubernatione ſtudium: cum vltimo vitæ tempore de eccleſia tam fuerit ſolicitus, vt quaſi prudens œconomus, qui futuram aliquando verbi Dei famem proſpiceret, id procurarit, vt doctrinæ cœleſtis ſtudia, ſanctumq́; miniſterium, in his eccleſiis, q̃ fieri poſſet diutiſſime, conſeruarentur.

In priuata & domeſtica vitæ eius conſuetudine, quanta pietas, quantaq́; religio ſemper fulſerit, teſtes ſunt ij, qui in conclaui adeſſe ipſi ſolebant, cubicularij, theologi, medici, & aula propé vniuerſa. Nullum intermittebat diem, in quo non horas aliquot, orationi, & lectioni ſacræ tribueret. Mané cum primum experrectus eſſet, orabat prolixé & ardenter: nec prius in conclaue quenq̃ admittebat, q̃ orationem ſuam ad Deum abſoluiſſet. Prius veró q̃ pranderet, aut ipſe inſignem aliquem locum theologi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

logicum ex Lutheri ſcriptis clarê recitabat, aut, ſi per valetudinem ſpiritu & voce minus valebat, alterum aliquem ex familiaribus recitantem audiebat. A cœna, quod tempus alij compotationibus, luſibus, & aliæ tribuunt, ipſe plerunq; hiſtoriæ alicuius lectioni, & pſalmis canendis impendebat. Publicas vero conciones, cantiones, & precationes, pro temporum & præſentium periculorum ratione, præſcribebat ipſe: ijsq; quoties per ualetudinem poterat, intererat. Conciones audiebat ſumma cum attentione: ipſe cum toto cœtu canebat, clara magnaq; voce: ſacra cœna Domini ſæpe vtebatur: exemploq; ſuo cæteros aulicos, ad ſimilia pietatis officia inuitabat.

Quoties grauiori aliquo morbo infeſtabatur, ita vt pluſculum temporis quieti & ſomno dare cogeretur: non tam de corporis doloribus & virium imbecillitate querebatur, q̃ quod tempus illud ita miſerè ſibi periret, ſine vlla ſacrarum rerum meditatione, & vſitatis ſuis exercitijs pijs. Im ſumma, nulla erat valetudo corporis tam aduerſa, nullæ de repub: conſultationes, nullæ cauſarum diſceptationes, (quibus tamen bonam magnamq; temporis partem conſumere ſolebat) tam graues, nullæ voluptates aut delitiæ tam iucundæ, quæ ipſum ab hoc religioſo exercitio auocarent.

In ſummis ſuis occupationibus, & grauiſſimis reipub: curis, cum multa ſecum in animo volueret, ſæpe in pios quoſdam ſermo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

nes prorumpebat, ſimulq́ꝫ grauiter & copioſè diſſerebat, de humani generis miſerijs, de peccato, de furoribus & aſtutia diaboli, de beneficijs IEſu CHRiſti: in quibus quaſi iam acquieſcens, dicendi finem plerumq́ꝫ faciebat.

De toto miniſterio, & eccleſiarum conſtitutione, ſæpe & multum cum conſiliarijs ac theologis ſuis colloquebatur & conſultabat. Et quemadmoduuı Dauidem regem, regni gloria & potentia, multiſq́ꝫ præclaris victorijs inſignem, non puduit eſſe in cœtu ſacerdotum & leuitarum, pſallentium & celebrantium Deum: Ita certe noſter hic rex, piorum & doctorum hominum doctrinam, congreſſus, & colloquia, pluris faciebat, q̃ reliquum illum externum regni ſui ſplendorem, ac maieſtatem. Verum hæc de pietate ipſius in repurganda vera de Deo doctrina, in veris cultibus inſtaurandis, in conſeruando miniſterio, deniq́ꝫ in tota vitæ actione & aſsidua Dei inuocatione, dicta ſufficiant.

De humanitate, comitate, & liberalitate ipſius erga omnes cum quibus erat, nihil dico: etſi enim hæ virtutes ſuam quoq́ꝫ laudem habent, tamen quia earum fructus ad quoſdam magis, q̃ ad vniuerſam rempub. pertinent, & quia omnibus ſatis notæ iam ſunt, ijs prætermiſsis, de pacis ſtudio, quod certè præcipuus erat politicæ ipſius ſapientiæ neruus, aliquid dicam.

Quem-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Quemadmodum igitur de Ezechia commemorauimus, nullum bellum temeré ipſum unq̄ mouiſſe : pacem potius data pecunia redimere voluiſſe : neceſſaria tamen pericula, quæ ommino pro eccleſiæ & Patriæ defenſione, ſuſcipienda erant, nunq̄ defugiſſe : ita ſané noſter hic rex, primum quidem cum nulla ambitione, nulla regnandi cupiditate, ſed mirabili Dei conſilio, rex declaratus eſſet, regni hoſtibus diuictis, belli finem pacem eſſe ſtatuit : quam poſtea ſemper ita amauit & coluit, vt ab eo vſq; tempore, nullas militares copias Dania viderit.

Et quanq̄ amplificandi regni, non contemnendæ occaſiones, aliquoties ipſi oſtenderentur : vt nuper etiam, cum Liuonicæ aliquot ciuitates, ſe in huius regis noſtri fidem ac poteſtatem conferre, certis conditionibus paratæ eſſent : etſi miſeram eorum fortunam ſubleuare conatus eſt, nihil tamen noui tentare voluit, ne ſe bello aliquo non neceſſario implicaret : & diuturnam regni ſui pacem, hoc vltimo vitæ actu, labefactaret. Multo enim pulchrius ac laudabilius eſſe exiſtimabat, patriam in pace continere, eamq; religione, legibus, moribus, & iuſticia ornare, q̄ longé lateq; propagatis finibus, alienos populos debellare, imperioq; ſuo ſubijcere.

Sæpe cum de principum iſtorum, qui his proximis annis vniuerſam pené Europam bellis perturbarunt, diſsidijs loqueretur : belli calami-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

tates & ærumnas, direptiones, incendia, cædes, fugas, & ſtupra nefanda, non ſine magna commiſeratione commemorabat: grauiterq́ʒ ingemiſcebat, quod tot malorum cauſa eſſet bellum, cum belli plerunq́ʒ cauſa nulla eſſet, præterq̃ vna miſera ambitio, vel vt ipſe dicere ſolebat, manipulus vnus ſuperbiæ. Ein hand foll hoffart.

Sæpe exclamantem audiuimus. O quám beatæ eſſent reſpub: q̃ principes ipſi beati, ſi rebus ſuis contenti, concordiam, pacem, & iuſticiam colerent: eaq́ʒ potentia qua à Deo armati ſunt, ad communem hominum perniciem non abuterentur: nunc ipſi & ſibi, & ſubditis ſuis, magnis laboribus & periculis, ingentes calamitates accerſunt: cum in pace florere poſſent, opibus, & rerum omnium copia, vitamq́ʒ degere iucundiſſimam, ac plané diuinam, cum angelorum vita comparandam. Has voces, quibus ſatis declarabat, q̃ eſſet pacis & tranquillitatis amans, crebró ex ipſo audiuimus: vnde colligi facilé poteſt, pro ſumma virtute politica eum habuiſſe ſtudium pacis: quo illud etiam conſecutus eſt, vt diuturnæ pacis cuſtos, meritò dici ac prædicari poſſit.

Regnauit annos XXIII. Regnare cœpit anno ætatis ſuæ, XXXII. Natus autem eſt anno M. D. III. menſe Auguſto, paulo poſt quàm Ferdinandus Cæſar, qui nunc rerum in Germania potitur, natus eſſet. Obijt nuper Calend. Ianu-

Ianuarij. Fuit itaq; vniuerſum vitæ eius curri-
culum, annorum LV, & aliquot menſium. E-
zechiam regem cum quo ipſum comparauimus,
vno tantum anno vitæ ſuperauit : etſi regni ip-
ſius tempus breuius aliquanto fuerit.

Verum quod Ezechiæ accidit, vt XV an-
nis anteq̃ moreretur, in grauem & lethalem mor-
bum incideret, ex quo tamen ſingulari Dei au-
xilio, cum ipſum ſeriò inuocaret, reſtitueretur,
& XV annorum ſpatio vita ei prorogaretur :
ſimile omnino noſtro huic regi accidiſſe faten-
dum eſt. Anni nunc ſunt XII, cum Lundæ op-
pido Schaniæ, deplorata omnino valetudine eſ-
ſet : cum verò in rebus humanis auxilij nihil
appareret, medicíq; phyſicis ſuis remedijs, parum
efficere ſe profiterentur : ibi tum optimum re-
gem non alia ratione ſeruatum fuiſſe conſtat, q̃
ſuis & eccleſiæ precibus : quibus commotus Deus,
vitam ei in hoc vſq; tempus produxit. Firmam
ipſius in Deum fiduciam, declarant vſitata eius
ſymbola, quibus & conſolari ſe, & ædificia ſua
ornare ſolebat.

Zu Got mein troſt allein
Sonſt andern kein.

Ach Got ſchaff deinen willen

Etſi autem ſolius Dei auxilio niteretur, vi-
tamq; & ſalutem omnem ei vni acceptam refer-
ret :

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ret: nihilominus tamen interea medicos etiam in honore habebat, & remedijs ab ipſis monſtratis, non inuitus vtebatur. Verum cum parum ea interdum prodeſſent, & ipſe in lecto æger decumberet, iocari nonnunq̃ ita ſolebat. Vbi nunc ſumus (inquit ſubridens) nos, qui potentiſsimi, & inuictiſsimi ſalutamur? vbi nunc potentia, & imperium noſtrum? cum ab vna febricula ita domamur. Deinde, vt ſæpe aliás cum bene haberet, longius oratione digreſſus, humanarum calamitatum cauſas commemorabat, edebatq́ꝫ præclaras confeſsiones: de corrupta natura, de contumacia carnis aduerſus ſpiritum, de nimis imperfecta obedientia ſua. Quid eſt (inquit) quod tantopere ſuperbimus? cum omni humana iuſticia q̃ maxime ornati ſumus, quid tum adhuc aliud ad Deum accedentes, adferimus, q̃ turpem peccati maſſam? Quare ad filium Dei confugiamus, amplectamur iuſticiam IESV CHRiſti, quæ nos perducat ad vitam æternam. Huiuſmodi confeſsionibus & adhortationibus, ipſe ſe confirmabat, & tanq̃ pius pater, erudiebat domeſticos ſuos: vt qui audirent magis interdum ĳs mouerentur, quam publicis Eccleſiæ concionibus.

Errata & imbecillitates ſuas minime diſsimulabat, atq́ꝫ aperté confitebatur, dignum ſe eſſe, qui pœnas etiam daret. Sed orabat cum Ezechia Deum, ne pro meritis ſuis, in ipſum ani-

mad-

maduerteret: pænas potius auerteret, & pacem daret in diebus ſuis. Hactenus quæ vita eius fuerit, quæ in publica gubernatione, & domeſtica conſuetudine virtutes, audiuiſtis, Reliquum nunc eſt, vt de obitu eius, pauca quædam dicamus: qui certé vitæ integerrimé actæ plané conſentaneus fuit.

Viceſima tertia die Decembris, biduo ante diem feſtum, qui natalis eſt Domini noſtri IEſu CHRiſti. mané, cum ad ipſum veniſſet M. Paulus Nouiomagus: quo concionatore iam annos ferè quindecim vſus erat: ſciſcitari ſtatim ex eo cœpit, qua valetudine pater ipſius eſſet; nam & is grauiter eodem tempore ægrotabat, quo etiam morbo vno die antè, quám rex è vita diſcederet, extinctus eſt. Verum M. Paulus cum dato reſponſo, viciſsim regem interrogaret, ecquid ipſe valeret, dicam (inquit) fuit iam apud me, qui me animo bono eſſe iuſsit, mihiq́; ſpem fecit, fore, vt breui cum hoc nouo anno, mea quoq́; valetudo renouetur: ac tum ſecuturam vitam longiorem. Quod cum vna audiret D. Cornelius medicus, qui tum forte adſtabat, conijcio (inquit) ſomnium fuiſſe: nequaq̃ (inquit rex) vanum aut ſomnio ſimile fuit: nam certo certius ita fore, mihi affirmauit. Quis autem, aut cuias ille fuiſſet, á quo ſignificatum ſibi id fuiſſe diceret, neq́; interrogabat quiſq̃, neq́; ipſe amplius quicq̃ addebat: verum vt euentus po-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ſtea docuit, minimé dubitamus, quin diuinitus oraculo per quietem ipſi oblato, de tempore quo ad cœleſtem vitam emigraturus eſſet, admonitus fuerit. Quod ſi ſomnium fuit, ſimile omnino illud fuiſſe ſtatuo, ſomnijs Ioſeph, Nabuchodonoſor, Magorum, qui de rebus futuris, & ad Eccleſiam pertinentibus, per ſomnium ab angelo edocti fuerunt. Paulo poſt habita eſt á M. Paulo concio, de S. Thoma, qua ille mirificé afficiebatur.

Reliquum vero tempus, quo conciones nullas audiebat, tribuebat ſacrorum librorum lectionibus: Præcipue autem horum ſcriptorum lectione delectabatur: Commentarij Lutheri ad Galatas, maximeq́ illius particulæ, quæ eſt in illum locum primi capitis, CHRiſtus dedit ſemetipſum pro peccatis noſtris, vt eriperet nos de præſenti ſeculo nequam: item libelli Iuſti Menij, de præparatione ad mortem: quem quotidie in manibus habebat, & iter faciens circumferebat: item libri Iohanni Vigandi, paſtoris Magdeburgenſis, cui titulus. Heupt artikel Chriſtlicher lehr. Hunc librum non ita pridem ipſi miſerat Iulius, Henrici Ducis Brunſuicenſis filius: Tantopere autem eo delectabatur, vt de pluribus exemplaribus aduehendis, mandata daret: & de vertendo in linguam Danicam cogitaret.

In ferijs natalitijs, ingraueſcente paulatim morbo, cum lecto iam ita affixus eſſet, vix vt

ſe mo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ſe mouere poſſet, præter ordinarias conciones, quas audiebat, nihil legebat ipſe, vt facere prius ſolitus fuerat : ſed conciones illas, quæ in Lutheri Poſtilla extant, de puero Ieſu, recitari ſibi inbebat : eaſq́ omnes audiebat, attentè, magnaq́ cũ animi alacritate. Quanq̃ autem ipſe tum cœna Domini, qua octiduo antè vſus fuerat, abſtinebat, tamen cubicularijs ſuis eam in conclaui ſuo adminiſtrari, magna cum voluptate cernebat.

Pridiè quàm moreretur, quæ vltima dies erat menſis Decembris, cum de morte patris M. Pauli, de quo ſolicitè ſemper percunctatus fuerat, nunciatum eſſet: benè eſt (inquit) cras ſequar.

Calendis igitur Ianuarij, à quo die nouum annum nunc auſpicamur, memor (credo) quod ſignificatum ei eſſet, hoc die meliorem eius ualetudinem fore, & vitam inde ſecuturam longiorem : quaſi exire iam ex hoc exilio geſtiens, atq́ ad cœleſte illud domicilium properans, benè manè ſe ad moriendum parare cœpit: ac primum prelegi ſibi iuſsit locum Pauli Gal. 1. Chriſtus ſemetipſum dedit pro peccatis noſtris &c. Cumq́ à M. Paulo, qui inter primos ipſum adibat, de patris ipſius obitu quædã ſciſcitatus eſſet: hodie (inquit) ipſũ ſequar: tu vt patri adfuiſti, ita mihi fac vt adſis. Mox reliquis abire iuſsis, ſolum Paulũ retinet :

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

ibiq́ poſt apertam, plenam, rotundam, planéq́ Chriſtiano hominè dignam confeſsionem, rurſus ipſe verbo Euangelij ita ſe erigebat ac confirmabat, vt Paulus qui ipſum audiebat, arbitraretur ſe multò plus ex ipſo, quàm ipſum ex ſe, conſolationis cepiſſe: Nihilo minus tamen vt miniſterij etiam rationem haberet, præſentiſq́ miniſtri voce magis confirmaretur, viciſsim ex ipſo audiuit certam, pijſq́ mentibus gratam, de remiſsione peccatorum per IEſum CHRiſtum, ſententiam: cui accedere etiam volebat, pignus illud, corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, in pſius teſtamento, ad conſeruandam, ac celebrandam beneficiorum ipſius memoriam, & vacillantem fidem noſtram roborandam, nobis relictum: Verùm roganti Paulo, mox ne, an poſt concionem, hanc cœnam Domini, ſibi adminiſtrari vellet, ſatis inquit, maturé, fiet poſt concionem: modó ne prolixa nimis ea fuerit: Sentio enim parum temporis nobis ſupereſſe.

Habita igitur concione de puero circumciſo, cui à Deo ipſo, priusq̃ in vtero naſceretur, nomen inditum erat, vt IESVS diceretur, idq́ muneris aſsignatum, vt ſaluos faceret peccatores: cœnaq́ Domini adminiſtrata, cum Paulus iam rurſus propius accedens, præcipua concionis capita ſummatim repeteret: tum lætus ille, & alacris, complicatis manibus ſuſpirans, magnoq́ deſiderio cœleſtis patriæ oculos attollens, gratias a-

gebat

gebat Deo, pro beneficijs omnibus ſibi per Ieſum Chriſtum collatis: pro liberatione à peccato, morte, & mortis terroribus.

Interea regina coniunx, ſacris in templo peractis, ingreditur, ſed præ fletu & mœrore maximo, proloqui nihil potuit: vnam tantum hanc vocem edebat, O mein her / mein her. Ea igitur aliquantiſper rurſus digreſſa, cum quidam catenas aureas proferret, quas antea hoſpitibus quibuſdam pro apophoretis donari iuſſerat, aufer, (inquit) aufer, quorſum nunc hæc ſtercora?

Reuerſa poſtea regina, ad lectum mœſta tacitaque conſedit: ibi tum ambo Cancellarij, D. Iohannes Friſius & Andreas Barby, regem conueniunt: qui graui & longa oratione eos compellans, poſtrema hæc ipſis mandata dedit. Quoniam inſtare ſibi iam viderent extremum vitæ tempus, vt patriam, (cui poſthac ipſe conſulere amplius non poſſet) ſibi commendatam eſſe putarent: ad eius ſalutem, omnia ſua conſilia, & actiones dirigerent. Imprimis veró, vt quemadmodum ipſe feciſſet, id operam darent, vt vera religio, incorupta Eccleſiæ doctrina, & quæcunque ad verum Dei cultum pertinent, ſalua integraque conſeruarentur: quę verò de eccleſiis, Academia, ſcholis, verbi miniſtris, epiſcopis, pauperibus, nuper decreta feciſſet, ea vt rata & firma perpetuò manerent. Deinde vt chariſsimam coniugem ſuam, & liberos minores, qui nullas adhuc fortu-

Aaaaa 431 Aurea (catenæ)

nas haberent, quocunꝗ modo poſſent, tuerentur: ne ad calamitatem aliquam, ipſis, genereꝗ ipſorum indignam, redigerentur. Friderico filio, etiam quam olim dediſſent, fidem præſtarent: eaꝗ deinceps ipſi conſilia darent, quæ & ipſis glorioſa, & reipub. futura eſſent ſalutaria: cauerentꝗ ne ſubditis aut patriæ, vis vlla aut iniuria fieret: quemadmodum earum rerum omnium, rationem reddituros ſe Deo aliquando arbitrarentur. Poſtremò vt miniſtrorum ſuorum quorum quotidiana opera vſus erat (in quibus nominatim meminit M. Pauli) ratio haberetur, ne ipſos clientelæ ſuæ vnꝗ pœniteret: Sed pro præſtitis regi officijs, vberiorem fructum aliquem percepiſſe ſe merito lætari poſſent. Postea omnibus qui tum aderant, nobilibus, cubicularijs, medicis, cæteriſꝗ miniſtris, mœſtis ac lachrymabandis, per D. Andream Barby, qui tamen ipſe præ nimio fletu vix fari poterat, gratias egit: moxꝗ ſingulis dextram porrexit, ſuaꝗ voce valedixit.

Interea regina quæ præ mœrore ſe paulusſum remouerat, reuocatur: quam cum ſummo dolore, miſere affectam atꝗ afflictam videret: Mea coniunx (inquit) esto animo bono: Dei voluntati obtemperemus: liberos noſtros in timore Dei educa: &. Fridericum noſtrum rectis conſilijs iuua.

Hoc

Hoc dicto, regina, vt erat animo perturbato, in conclaue ſuum, quod in propinquo erat, rurſus diſcedit: & communes liberos, Iohannem, & Dorotheam filiam, ad patrem mittit: hi cum ſingultibus & lachrymis, regem patrem adeuntes, ante lectum in genua procumbunt: & offenſæ ſi quam commiſerint, culpam deprecantur. Rex veró protenſa dextra, capitibusq; eorum impoſita, ſalutem & benedictionem Dei, per IEſum CHRiſtum omnis benedictionis autorem, ipſis precatur: ac mox dimittit.

Pueros ſubſecuta mater regina, multiſq; perfuſa lachrymis, redit rurſus: & ſi qua unq̃ vel minima re dominum ſuum offendiſſet, veniam petit: cui mox ille, mea Dorothea (inquit) iandudum iſtorum omnium, nihil meminimus: atq; ita in mutuo complexu aliquandiu hærentes, vterq; alteri valedixit.

Erat iam diei tempus meridianum: reliquas igitur quatuor horas, quibus ſpiritum ad huc ducebat, precationibus, canticis, audiendiſq; pijs admonitionibus, traducebat. Si quis forte extenuando mortis periculo, & longioris vitæ ſpe, conſolari ipſum velle videbarur, eum & vultu & manu repellebat. Simeonis conticum

Mit

Mit fried vnd freud. item / Mittem wir in leben ſindt. inchoabat ipſe, vnaq́ʒ cum aliȷs mœrentibus & eiulantibus, canebat lætus. Cum à M. Paulo peteret vt funebre illud inchoaret, Nu laſt vns den leib begraben. iſq́ʒ modeſté recuſaret, quod importuna adhuc ea cantio eſſe uideretur: mi Paule (inquit) canatur mihi: me nunc ea q̃ maximé delectat. His adiungebat & illud Wir gleuben al an einen got. Poſtremó repeti rurſus voluit Simeonis canticum, quod primum cecinerat: atq́ʒ in eo tandem canendi finem fecit.

Scripturæ loca, quibus theologi qui aderant, M. Paulus, & M. Andreas Martinus, eum conſolabantur, hęc fere erant: Sic Deus dilexit mundum: item quinquageſimum tertium caput Eſaiæ, & dicta quædam conſolatoria ex prima epiſtola Iohannis. Sed ille ſuas quaſdam peculiares ſententias, quas antea ſemper in ore atq́ʒ animo habere ſolebat, vltro ſibi ipſi tum ſuggerebat: vt illud Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis. item, Hæc eſt vita æterna, vt agnoſcant te verum Deum, & quem miſiſti IESVM CHRISTVM. item, Ego ſum via, veritas, & vita. His vltrò ſe erigebat ac ſuſtentabat, & illuſtri oratione declarabat, ſe firma fide ea amplecti. Singulis dictis huiuſmodi quandam interpretationem addebat. CHRiſtus clamat (inquit) Venite ad me omnes &c. iam venio ad ipſum

ipſum, onuſtus peccatis meis : facio, quod me facere iubet : nec dubito, quin viciſsim quod ſe facturum promittit, ſit præſtaturus : mihiq́ꝫ, deletis morte ſua peccatis meis, requiem breui daturus ſit in vita æterna. Illud CHRiſti dictum, Hæc eſt vita æterna &c. ita explicabat : omnino (inquit) eſt hæc, & manet vita æterna, CHRISTVS IESVS : vbi autem hic non agnoſcitur, quid reliquum ibi eſt aliud, q̃ mors & miſeria æterna ? Poſtea, Si CHRiſtus (inquit) via eſt, ego qui CHRISTO adhæreo, á recta regia via aberrare non poſſum.

Cæterum cum. M. Paulo paternum funus curandum eſſet, & diſcedendi paululum veniam peteret, facile conceſsit, ne poſtremo hoc pietatis officio, parenti ſuo deeſſet : orabat tamen, vt q̃ primum poſſet, reuerteretur. Interea aderat ei M. Andreas Martinus, cui id primum queſtus eſt, quod fidei ſuæ motus ſentiret imbecilliores : itaq́ꝫ petebat, vt vná cum cæteris Spiritus ſancti auxilium imploraret, quo ad extremum vſq́ꝫ, firmus conſtanſq́ꝫ in inuocatione filij Dei, perſiſtere poſſet. Poſtea ipſum prædicantem IEſu CHRiſti beneficia, attenté audiebat, aliquoties illud ſubijciens, Vera hæc eſſe agnoſco, atq́ꝫ in ijs viuens, & moriens acquieſcere volo.

Rediens autem M. Paulus, inuenit eum multó q̃ ante imbecilliorem, & viribus iam pene fractum, mente tamen adhuc, & loquela conſtan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

tem: orſusq́; à dicto Petri in Actis, De Domino IESV Prophetæ omnes teſtantur, ſaluos fieri omnes qui credunt in nomine eius, breuiter recenſuit præcipua omnia illa teſtimonia, ex quibus ſingularem aliquam conſolationem cepiſſe eum prius animaduerterat; vt ſententias conſolatorias ex Epiſtola Iohannis: hiſtoriam Euangelicam de vocato ex telonio Matthæo: cum nihil tale cogitaret, ne dum meritus eſſet, vt à CHRiſto vocaretur: item parabolam CHRiſti de oue errante, á paſtore quæſita, ipſiuſq́; humeris ad gregem reducta.

Quæ cum pluribus verbis, & mira quadam ſuauiloquentia, rurſus illuſtraſſet, ſubiunxit tandem pathéticum illum locum Pauli. Si Deus pro nobis quis contra nos? qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Quis accuſabit electos Dei? Quis eſt qui condemnet? &c. Poſtremò & verſus aliquot inſigniores citabat ex Pſalmo 103. Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis, neq́; ſecundum iniquitates noſtras retribuit nobis: Quantum diſtat ortus ab occaſu, ita longè fecit á nobis iniquitates noſtras &c. cum ille voce iam deficiente, ſed oculis, animoq́; intentus ac geſtiens, ſuauiter tandem ac placidé, quaſi ſomno ſolutus, expirauit: dum verſus ille recitaretur, Sicut pater miſeretur filiorum &c.

Ita rex optimus ac præſtantiſsimus, huius æ-

tatis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

tatis noſtræ Ezechias, regumq́ omnium qui nunc ſunt, præcipuum decus & gloria, ex hac miſera & mortali vita, ad Dei & ſanctorum omnium beatiſsimum cœtum, tranſlatus eſt : triſtemq́ & acerbum luctum, magnumq́ ſui deſiderium, nobis reliquit : Ipſe autem fruitur dulci conſuetudine cœleſtis eccleſiæ, viuitq́ cum Ezechia, Dauide, Ioſia, Ioanne Friderico, & ſimilibus pijs principibus. Cuiuſmodi cum omnibus temporibus pauciſsimi ſemper extiterint, & mediocriter etiam bonorum obitus, magnæ calamitates plerunq́ ſecutæ ſint, oremus cum Ezechia Deum, vt det pacem in diebus noſtris, pœnas mitiget, publicos motus & bella compeſcat, & illuſtriſsimi principis noſtri Friderici, regis deſignati, mentem ſpiritu ſuo ſancto illuſtret, pia conſilia & conatus iuuet, paternaſq́ virtutes ita in eo confirmet, vt earum magis hæreditatem, q̃ regni partes ſuſcepiſse videatur : totam deniq́ gubernationem eius ita fortunet, vt & religio, & iuſticia, & morum diſciplina, ſancta incorruptaq́, in hoc regno ſeruetur : æternoq́ Deo, æterna eccleſia, ex his populis, perpetua Euangelij prædicatione, colligatur : per IESVM CHRiſtum Dominum noſtrum.

AMEN.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

20. Fire og Tyve Skilling.

1749.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 421 4° copy 3